EUROOPA KOHTU MÄÄRUS (kolmas koda)

12. jaanuar 2010 *

Kohtuasjas C-497/08,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Amtsgericht Charlottenburgi (Saksamaa) 7. novembri 2008. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 17. novembril 2008, menetluses

Amiraike Berlin GmbH

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud R. Silva de Lapuerta (ettekandja), G. Arestis, J. Malenovský ja T. von Danwitz,

kohtujurist: P. Mengozzi,
kohtusekretär: R. Grass,

olles ära kuulanud kohtujuristi,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on andnud järgmise

määruse

1 Eelotsusetaotlus puudutab EÜ artiklite 10, 43 ja 48 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud Saksa õiguse alusel asutatud äriühingu Amiraike Berlin GmbH (edaspidi „Amiraike") taotluse menetlemise raames, millega paluti määrata likvideerija Inglise õiguse alusel asutatud äriühingu Aero Campus Cottbus Ltd (edaspidi „AeroCC") Saksamaal asuvale varale.

Õiguslik raamistik

Saksa õigus

3 6. septembri 1965. aasta Aktiengesetz'i (aktsiaseltsiseadus) (*Bundesgesetzblatt* 1965 I, lk 1086; edaspidi „aktsiaseltsiseadus") § 273 „Likvideerimise lõpetamine" sätestab:

„Pärast likvideerimise lõpetamist ja lõppbilansi esitamist esitavad likvideerijad äriregistrile avalduse likvideerimise lõpetamise äriregistrisse kandmiseks. Äriühing kustutatakse äriregistrist.

[…]

4. Kui pärast registrist kustutamist ilmneb, et on vajalikud täiendavad likvideerimisabinõud, otsustab kohus huvitatud isiku nõudel ennistada vanade likvideerijate õigused või määrata uued likvideerijad. […]

5. Lõigete 2 ja 3 ning lõike 4 esimese lause alusel vastu võetud otsuste peale võib esitada kaebuse."

4 17. mai 1898. aasta seaduse Gesetz über die Angelegenheiten der freiwilligen Gerichtsbarkeit'i (hagita asjade menetlust korraldav seadus) § 145 kohaselt kuulub Amtsgerichti (esimese astme kohus) pädevusse likvideerija määramine aktsiaseltsiseaduse § 273 lõike 4 alusel.

5 Kooskõlas Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch'i (tsiviilseadustiku rakendamise seadus) § 43 lõikega 1 kohaldatakse asjaõigustele selle riigi seadust, kus asi asub.

Inglise õigus

6 2006. aasta Companies Act (äriühingute seadus) (edaspidi „CA 2006") näeb osaühingute suhtes ette raamatupidamise aastaaruande esitamise kohustuse.

7 CA 2006 artikkel 1000 sätestab:

„1. Kui registripidajal on põhjust arvata, et äriühingul puudub majandustegevus, võib ta sellelt äriühingult posti teel saadetud kirjaga küsida, kas äriühing tegeleb majandustegevusega.

2. Kui registripidaja ei saa kirjale vastust ühe kuu jooksul selle saatmisest, saadab ta selle ühekuulise tähtaja lõppemisele järgneva kahe nädala jooksul äriühingule tähitud kirja, mis viitab esimesele kirjale ning lisab, et a) registripidajale ei ole saabunud vastust ning b) kui teisele kirjale ei vastata ühe kuu jooksul sellel märgitud tähtajast, avaldatakse *Gazette*'is [ametlikud teadaanded] selle äriühingu nime äriregistrist kustutamise teade.

3. Kui registripidaja saab a) vastuse, et äriühingul puudub majandustegevus või b) ei saa vastust ühe kuu jooksul teise kirja saatmisest, võib ta *Gazette*'is avaldada teate, mille ta saadab posti teel ka äriühingule, märkides, et kolme kuu möödumisel teate avaldamisest kustutatakse nimetatud äriühing äriregistrist ja seega see äriühing lõppeb, kui ei esitata põhjendusi, mis selle välistaksid.

4. Teates märgitud tähtaja lõppemisel võib registripidaja kustutada äriühingu nime äriregistrist, välja arvatud juhul, kui äriühing on esitanud enne selle tähtaja lõppemist kustutamist välistavad põhjendused.

5. Registripidaja peab avaldama *Gazette*'is teate äriühingu nime äriregistrist kustutamise kohta.

6. Äriühing on lõppenud *Gazette*'s teate avaldamisest.

7. Siiski jääb a) iga juhatuse liige, tegevjuht või osanik (vajaduse korral) vastutavaks ning tema vastutust käsitatakse nii, nagu äriühing ei oleks lõppenud ja b) ükski käesoleva artikli säte ei mõjuta kohtu pädevust likvideerida äriühing, mille nimi on äriregistrist kustutatud."

8 CA 2006 artikli 1012 kohaselt:

„Kui äriühing on lõppenud, käsitatakse peremehetu varana kõiki talle lõppemise hetkel kuuluvaid või tema hallatavaid asju ja õigusi (sealhulgas hoonestusõigus, kuid välja arvatud äriühingu hallatavad kolmanda isiku asjad) ja

a) need kuuluvad seetõttu esialgu (vastavalt) Ühendkuningriigile või Lancasteri krahvkonnale või Cornwalli hertsogile ja

b) neid võib üle anda ja nende suhtes võib sõlmida tehinguid samadel tingimustel mis kehtivad muu Ühendkuningriigile, Lancasteri krahvkonnale või Cornwalli hertsogile kuuluva peremehetu vara suhtes.

[…]"

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

9 Põhikohtuasi puudutab hagita menetlust, mille ese on „hilisema" likvideerija määramine AeroCC Saksamaal asuvale varale analoogia alusel aktsiaseltsiseaduse § 273 lõike 4 järgi kooskõlas Saksa õiguse põhimõtetega *Spaltgesellschaft*'i osas (Ida-Saksamaal sundvõõrandatud äriühing).

10 AeroCC on asutatud 8. aprillil 2005 Inglise ja Walesi õiguse osaühingu vormis ning on kantud Cardiffi äriregistrisse.

11 Nimetatud äriühingu juhatus jättis seejärel esitamata Ühendkuningriigi maksunõustaja tõestatud raamatupidamise aastaaruanded, mille esitamist nõuab Ühendkuningriigi äriühinguid reguleeriv õigus. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul kustutati AeoCC seetõttu 2008. aasta jaanuaris äriühingute registrist, mistõttu tema vara läks Ühendkuningriigile.

12 AeroCC-le kuulub Saksamaal vaid üks esindus. AeroCC-le kuulub Saksamaal siiski erinevaid varasid, nimelt sisuliselt osalus Berliinis asuvas seltsingus, millele kuulub kinnisvara Saksamaal, lisaks mitu nõuet Saksamaal asuva kinnisvara omandiõiguse ülekandmiseks ning kahju hüvitamise nõudeid.

13 Amiraike, kellele kuulub AeroCC enamusosalus, pöördus 16. juunil 2008 eelotsusetaotluse esitanud kohtu poole taotlusega määrata „hilisem" likvideerija AeroCC Saksamaal asuva vara likvideerimiseks analoogiliselt Ida-Saksamaal sundvõõrandatud äriühingutega.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul kujutab CA 2006 artiklis 1012 ette nähtud meede endast sundvõõrandamismeedet. Sellised meetmed ei saa põhimõtteliselt omada toimet väljaspool neid kehtestanud riigi territooriumi, kuid sellega ei ole põhikohtuasjas ka tegemist. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul ei saa äriühing, mis on otsustanud EÜ artiklites 43 ja 48 sätestatud asutamisvabadust kasutades alluda ühe liikmesriigi õigusele, tugineda teise liikmesriigi, mille territooriumil asub osa tema varast, soodsamale äriühinguõigusele, vältimaks teatud negatiivset juriidilist toimet, mis kaasneb äriühingu lõppemisega selle asutamise liikmesriigi õiguse alusel. Selline valikuvabadus oleks vastuolus ühenduse õigusega, ilma et seejuures oleks võimalik tugineda *Spaltgesellschaft*'i mõistele, nimelt on viimase puhul tegemist varem külma sõja perioodil kasutusel olnud õigusmõistega.

15 Neil asjaoludel otsustas Amtsgericht Charlottenburg menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas ühenduse esmase õiguse sätteid, eelkõige EÜ artikleid 10, 43 ja 48 ning [Euroopa] ühenduse liikmesriikide õiguskordade vastastikuse tunnustamise põhimõtet tuleb tõlgendada selliselt, et liikmesriik (esimene liikmesriik) on ühenduse esmase õiguse ratifitseerimisega tunnistanud põhimõtteliselt teise liikmesriigi õiguskorras ette nähtud sundvõõrandava meetme toime kehtivust oma territooriumil vähemalt juhul, kui äriühing, mida sundvõõrandav meede puudutab, on end ühenduse õiguses sätestatud asutamisvabadust teostades teadlikult allutanud teise liikmesriigi äriühinguõigusele, milles oli sundvõõrandamine ette nähtud, kuigi äriühingu majandustegevus toimus esimeses liikmesriigis ning äriühingul oli esimeses liikmesriigis vara, mida sundvõõrandav meede samuti puudutas?"

Euroopa Kohtu pädevus

16 Amiraike ja Saksamaa valitsus leiavad, et Amtsgericht Charlottenburgi tehtaval otsusel puudub kohtulahendi jõud. Seega tuleb esmalt kontrollida, kas Amtsgericht Charlottenburg peab tegema käesolevas asjas kohtuotsuse jõudu omava lahendi, et kontrollida, kas Euroopa Kohtul on EÜ artikli 234 alusel pädevus teha otsus talle esitatud küsimuse kohta.

17 Kuigi puudub kahtlus selles, et Amtsgericht Charlottenburg on „kohus", on selleks, et ta võiks EÜ artikli 234 alusel pöörduda Euroopa Kohtu poole, lisaks vaja, et tegemist oleks selles kohtus pooleli oleva vaidlusega ja et see kohus peaks vastava menetluse raames tegema kohtuotsuse jõudu omava lahendi (vt 18. juuni 1980. aasta määrus kohtuasjas 138/80: Borker, EKL 1980, lk 1975, punkt 4, ja 5. märtsi 1986. aasta määrus kohtuasjas 318/85: Greis Unterweger, EKL 1986, lk 955, punkt 4; 19. oktoobri 1995. aasta otsus kohtuasjas C-111/94: Job Centre, nn Job Centre I, EKL 1995, lk I-3361, punkt 9; 14. juuni 2001. aasta otsus kohtuasjas C-178/99: Salzmann, EKL 2001, lk I-4421, punkt 14; 15. jaanuari 2002. aasta otsus kohtuasjas C-182/00: Lutz jt, EKL 2002, lk I-547, punkt 13; 30. juuni 2005. aasta otsus kohtuasjas C-165/03: Längst, EKL 2005, lk I-5637, punkt 25, ja 27. aprilli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-96/04: Standesamt Stadt Niebüll, EKL 2006, lk I-3561, punkt 13).

18 Põhikohtuasja toimikust nähtub, et Amtsgericht Charlottenburg pöördus Euroopa Kohtu poole haldusvõimuna. Nimelt piirdub tehtava kohtulahendi ese AeroCC Saksamaal asuvale varale „hilisema" likvideerija määramisega. Aktsiaseltsiseaduse § 273 lõiget 4 otse või analoogia alusel kohaldades seisneb kohtuniku põhiülesanne selle kohta otsuse tegemises, kas taotleja esitatud isik või mõni muu isik on sobiv äriregistrist kustutatud äriühingu allesoleva vara likvideerimiseks.

19 Lisaks ei viita miski kohtutoimikus sellele, et käesolevas asjas oleks käimas Amtsgerichtis vaidlus Amiraike ja võimaliku kostja vahel. Vastupidi, eelotsusetaotluse sissejuhatavas osas on märgitud, et tegemist on üksnes äriõigust puudutava „kohtuasjaga", mitte „õigusvaidlusega". Kohtuotsuse sissejuhatavas osas on nimetatud üksnes AeroCC nimi ja aadress. Lisaks ei maini eelotsusetaotluse asjaolude kirjeldus

ühtegi isikut ega institutsiooni, kes vaidleks vastu Amiraike taotlusele, mis on seotud AeroCC-ga, kelle enamusosanik on Amiraike.

20 Euroopa Kohtule esitatud toimikust ei nähtu midagi ka selle kohta, et Amiraike suhtes oleks enne Amtsgericht Charlottenburgi poolt Euroopa Kohtusse pöördumist tehtud otsus, mille peale oleks esitatud kaebus eelotsusetaotluse esitanud kohtule. Seega on nimetatud kohus esimene ametivõim, millel palutakse määrata likvideerija AeroCC-le.

21 Eeltoodust tuleneb, et Amtsgericht Charlottenburg tegutseb põhikohtuasjas haldusvõimuna, ilma et tema poole oleks samaaegselt pöördutud vaidluse lahendamiseks, sest tegemist on väljaspool õigusemõistmise funktsiooni toimuva tegevusega.

22 Eeltoodut arvestades tuleb tõdeda, et kodukorra artikli 92 lõike 1 ja artikli 103 lõike 1 alusel ei ole Euroopa Kohtul ilmselgelt pädevust otsustada Amtsgericht Charlottenburgi esitatud küsimuse üle.

Kohtukulud

23 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) määrab:

Euroopa Liidu Kohtul ei ole ilmselgelt pädevust vastata Amtsgericht Charlottenburgi 7. novembri 2008. aasta otsuses esitatud küsimusele.

Allkirjad